

گزارش سفر

دومین و آخرین قسمت

ایران می تواند در اقتصاد کشورهای آسیای مرکزی و ناحیه قفقاز نقش کلیدی داشته باشد

تهیه و تنظیم از: مرکز تحقیقات و بررسیهای اتاق

● احداث راه و راه آهن درجه اول اهمیت را دارد

● دریای خزر به ناحیه فعالیتهای بازرگانی و حمل و نقل دریائی تبدیل خواهد شد

● بازرگانان و صاحبان صنایع ایران باید خود را برای نفوذ در بازارهای جدید آماده کنند

قزاقستان

رئیس جمهوری اسلامی ایران و هیأت همراه ایشان روز دوشنبه سوم آبان ماه وارد آلماتا پایتخت قزاقستان شدند و مورد استقبال آقای نورسلطان نظربایف رئیس جمهور آن کشور قرار گرفتند .

اشاره تاریخی

قزاقستان در ۱۵ اکتبر ۱۹۹۱ - با از میان رفتن

رژیم کمونیستی شوروی - اعلام استقلال کرد . به این ترتیب این کشور با تصویب قانون اساسی این جمهوری در روز مذکور اولین جمهوری از جمهوریهای جدید استقلال محسوب میشود . پس از کسب استقلال ، در جمهوری قزاقستان احزاب متعددی بوجود آمد که از آن جمله میتوان به احزاب : سوسیالیست (S.P.K) کنگره خلق (P.C.K) و جمهوریخواهان (R.P.K) اشاره کرد .

رئیس جمهور بموجب قانون نمیتواند عضو حزب

باشد و به همین منظور اخیراً آقای نظربایف "اتحادیه" وحدت مردم قزاقستان " را تأسیس کرده است .

قزاقستان کشوری است با مساحت ۲,۷۱۷,۰۳۰ کیلومتر مربع با ۱۸ میلیون نفر جمعیت که ۱/۲ میلیون نفر آن در آلماتا پایتخت آن کشور زندگی میکنند . ۴۰ درصد جمعیت قزاقستان را قزاقها تشکیل میدهند و ۳۸ درصد روس - ۶ درصد آلمانی و ۵ درصد اوکرائینی هستند . زبان رسمی قزاقستان قزاقی است که از گروه زبانهای ترکی است . زبان ارتباط بین ملتها ، بموجب قانون ، زبان روسی است . عمده جمعیت قزاقستان پیرو دین اسلام و حنفی مذهب هستند . در میان اقوام غیر قزاق اکثریت با مسیحیان است .

قزاقستان از شمال و شمال غرب به روسیه ، از جنوب به ترکمنستان ، ازبکستان و قرقیزستان و از شرق به چین محدود است . شهرهای عمده این کشور عبارتند از : کاراگاندا ، بالخاش ، جمبول ، چیمکت ، کوستانای .

آب و هوای قزاقستان از "خارهای" تا "قاره ای" در تغییر است و درجه حرارت در آن از منهای ۴۰ درجه سانتیگراد در زمستانها تا بعلاوه ۴۰ درجه در تابستان در تغییر است . قزاقستان ۶ دوساعت و نیم با وقت تهران اختلاف ساعت دارد .

عمده ترین منبع اقتصادی قزاقستان نفت میباشد . این کشور پس از روسیه دومین تولید نفت را در بین کشورهای مشترک المنافع دارد . ذخایر تولیدی آن کشور در ۱۹۹۲ حدود ۲۵ میلیون تن بود است . ذخایر گاز قزاقستان نیز قابل توجه است بعلاوه بین ۱۲۰ تا ۱۴۰ میلیون تن ذخیره زغال سنگ در این کشور تخمین زده شد است . سرب ، روی ، منیزیم ، تیتانیم و قلع - نقره - مس - مولیبدیم - کرومیت و فلزات غیر آهنی نظیر بیسموت - کادمیوم و آنادیوم نیز از جمله ذخایر معدنی قابل توجه این کشور میباشد که بطرز قابل ملاحظه ای مورد بهره برداری قرار گرفته است برای اینکه درجه اهمیت این معادن شناخته شود

آن کشور داشته باشد.

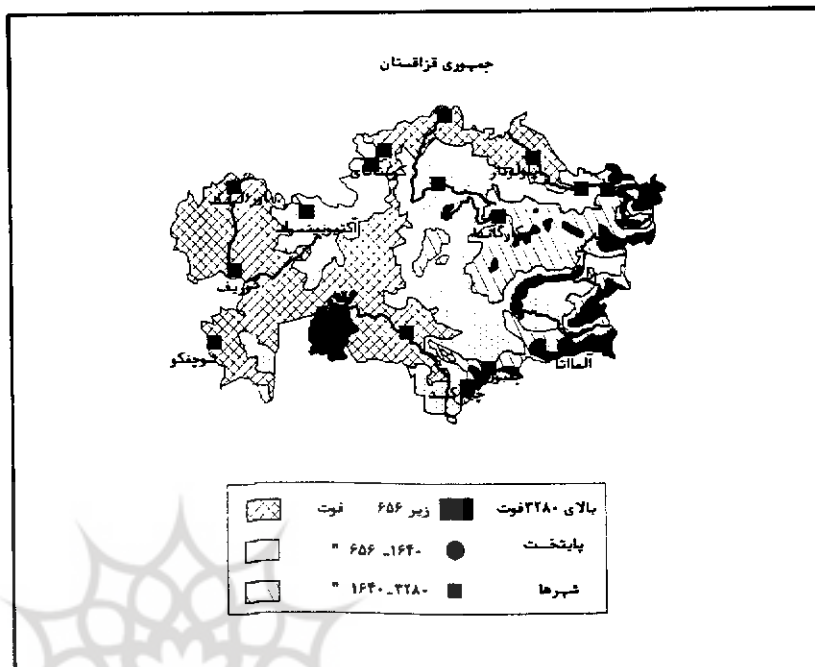
مذاکرات رؤسای جمهوری دو کشور

در مذاکراتی که بین آقای رفسنجانی و آقای اسلام کریم اف، رؤسای جمهوری دو کشور انجام گرفت، ابتدا آقای اسلام کریم اف ورود آقای هاشمی رفسنجانی و هیأت تحت سرپرستی ایشان را خوش آمدگفت و به کمیسیون مشترک دو کشور در تهران اشاره نمود و گفت که نتایج مذاکرات منجر به گسترش مبادلات تجاری شده است، و افزود: روابط حمل و نقل بین دو کشور اهمیت خاصی دارد که حمل و نقل از طریق دریای خزر نیز در این ردیف قرار میگیرد. امیدواریم احداث جاده زمینی در طرف ترکمنستان انجام شود تا قزاقستان بتواند به مرز ایران برسد. همکاری در زمینه نفت نیز برای دو طرف سودمند خواهد بود.

آقای اسلام کریم اف افزود: ما میتوانیم سالانه ۲ تا ۳ میلیون تن نفت به شما تحویل دهیم. اگر امسال آمادگی دارید، ۵۰ هزار تن تحویل گردد. حاضریم زغال سنگ، گوشت و فلزات را در اختیار شما قرار دهیم. هم اکنون حجم مبادلات دو کشور افزایش یافته است. قرار است در مورد نحوه برداخته های بین دو طرف توافقنامه ای به امضاء برسد. آقای اسلام کریم اف همچنین تأکید کرد که قزاقستان اهمیت زیادی برای همکاری در چارچوب اکوفائل است. زیرا این سازمان قادر است روابط فیما بین را استحکام بخشد. ایشان همچنین حمایت ایران را در ایجاد یک سیستم امنیت در آسیای بسیار با اهمیت تلقی کرد و گفت ایران کشوری بزرگ و دارای اعتبار بسیاری در آسیاست که در امور جهانی نقش عمده ای ایفا میکند.

سخنان رئیس جمهوری اسلامی ایران

آقای رفسنجانی در پاسخ سخنان آقای اسلام

صادرات این کشور امسال در حدود ۵ میلیارد دلار برآورد شده است. اقلام عمده صادراتی آن عبارتند از: مواد خام نفت و گاز، مواد شیمیایی، کوههای معدنی، گاز و تیل، و فلزات آهنی و غیر آهنی.

واردات این جمهوری عمدتاً "لوازم ماشین آلات - منسوجات و مواد غذایی" است. قزاقستان دارای ۱۵ هزار کیلومتر راه آهن است که این رقم سه برابر راه آهنهای شوروی سابق است. ۶۰۰ کیلومتر از این راه آهن برقی و بقیه دیزلی است. راه آهن این جمهوری سالانه ۱/۷ میلیون نفر مسافر و یک میلیون تن کالا جابجا میکند.

در حال حاضر تجارت خارجی آن کشور عمدتاً با کشورهای چین، قبرس، انگلستان، سوئد، آلمان، آمریکا، یوگسلاوی سابق، روسیه، ازبکستان و ترکمنستان است. ایران که میتواند نقش پل ارتباطی بین این کشور و دریاهای آزاد را ایفا کند، امیدوار است بزودی بازاری وسیعی در این کشور بدست آورده و سهم عمده ای در تجارت خارجی از

شایسته است تذکر داده شود که این جمهوری به تنهایی ۷ درصد قلع - ۵ درصد نقره - ۳ درصد مس - ۶ درصد مولیبدیم و ۶۵ درصد کرومیت مورد مصرف شوروی سابق را تأمین میکرد. این کشور که مساحت آن یک میلیون و شصت و نه هزار و سیصد کیلومتر از کشور ایران بزرگتر است، از نظر کشاورزی بسیار غنی است. کافی است که بخاطر بسیاری با داشتن ۱۸ میلیون نفر جمعیت، سالانه ۳ میلیون تن غله تولید میکند. اراضی زیر کشت غلات در این کشور ۲۵ میلیون هکتار است و بطور کلی یک سوم از اراضی قابل کشت شوروی سابق در این جمهوری قرار دارد. گندم، سیب، انگور، نیشکر، سیب زمینی و کتان از دیگر محصولات عمده قزاقستان محسوب میشود.

از نظر صنعتی قزاقستان تولید کننده عمده برق، مصالح ساختمانی، صنایع تسلیحاتی فیزیکی هسته ای، صنایع فلزات غیر آهنی از جمله مس، فیزیک تولید انرژی بالا، شیمی پلیمرها میباشد. درآمد سرانه این جمهوری ۳۸۰۷ دلار (در سال ۱۹۹۲) برآورد شده است.

کریم اف اظهارداشت: شمدارسخان کوتاه خود به زمینه‌های همکاری بین دوکشواراره کردید. این به آن معنی است که ما میدانیم چه همکاری‌هایی میتوانیم انجام دهیم. شما با سفرتان به ایران راه راه‌ماوار کردید. خیلی خوشحالیم که شما استقلالتان را بازیافت‌ماید. برای ما مهم است که در همکاری با شما اولویت داشته باشیم. کشور شما همه چیز دارد و امکانات زیادی برای همکاری موجود است، لیکن سیستم لازم است تا بتوانیم از امکانات استفاده کنیم. مسائل ارتباطی برای ما اهمیت خاصی دارد، تکلیف حقوق دریائی خود را باید هرچه سریع‌تر روشن نمائیم. میتوانیم یک نمونه همکاری خوب با کشورهای ساحلی دریائی خزر انجام دهیم. حمل و نقل دریائی را سریع‌تر باید فعال نمائیم، کشتی‌های باری و مسافری و تجهیزات بنادر و وصل کردن راه آهن به همه بنادر. احداث لوله‌های گاز و نفت تا بنادر از جمله اولویتهاست. ما این اقدامات را شروع کرده ایم ولی باید در این زمینه‌ها همکاری داشته باشیم. راه زمینی، بخصوص راه آهن را باید سرعت ترمیم کنیم. میخواهیم از چهار محور به ترکمنستان برسیم و از آن طریق به شمدار سترسی داشته باشیم. راه آهن مشهد - سرخس با سرعت زیاد در حال احداث است.

آقای رفسنجانی با اشاره به منابع عظیم قزاقستان، افزود: شمداسفغات داریم که ما حاضریم از شما بخریم. سنگ آهن و آلومینیوم اضافی دارید که میتوانیم بخریم و کالاهای زیاد دیگری نیز وجود دارند که میتوانیم مبادله کنیم. خیلی کالاها وجود دارند که شما میتوانید آنها را از ما بخرید. باید ترتیب پرداختها را درست کنیم بنحوی که طرفین مطمئن باشند پولشان به دستشان میرسد. باید سعی کنیم مبادلاتمان متوازن باشد. میتوانیم حساب مخصوص بانکی باز کنیم تا هر کس L/C باز میکند، پولش از این حساب به ارز آزاد تأمین شود و هر شش ماه یکبار تعفیه حساب صورت گیرد بنحوی که در پایان هر سال واردات و صادراتمان متوازن شود. ما تا کید داریم بدون یک سیستم

بانکی فعال نمی‌توانیم در سطح دلخواه همکاری کنیم. آماده ایم شعبه بانکمان را در همین سفر افتتاح کنیم. خوشبختانه قرار است خط هوائی بزودی افتتاح شود. خط هوائی چین - ژاپن - قزاقستان - تهران - و کشورهای عضو کو ظرف خوبی است برای شکل دادن همکاریها. حاضریم چند جاده را در ایران بنام اکوئیت نمائیم. اکنون یک جاده از مرز ترکیه تا مرز پاکستان وجود دارد. باید خط شمالی - جنوبی را نیز احداث نمائیم.

مذاکره هیأت‌های اتاق‌های ایران و قزاقستان

در این سفر، ملاقات هیأت اتاق ایران با رئیس اتاق آلمان تا دنباله ملاقات و مذاکرات اردیبهشت ماه محسوب میشد. نهایتاً "قرارداد اساسنامه" اتاق مشترک تکمیل شود تا در سفری که نخست وزیر قزاقستان به تهران خواهد کرد به امضاء برسد. آقای میرمحمد صادقی نایب رئیس اتاق ایران در این ملاقات در خصوص انگیزه تاسیس اتاق مذکور توضیح کافی داد و آثار در جهت توسعه منطقه‌ای تجارت و همکاریهای دو کشور مفید دانست.

جمهوری آذربایجان

آخرین کشوری که مورد بازدید آقای هاشمی رفسنجانی و هیأت همراه ایشان صورت گرفت، جمهوری آذربایجان بود.

اشاره تاریخی

جمهوری آذربایجان نیز کشوری است که با فروپاشی رژیم کمونیستی در شوروی سابق، به استقلال دست یافت. این کشور دارای مساحتی برابر با ۸۶۶۰۰ کیلومتر مربع است که ۷۶۰۰۰۰ نفر سکنه دارد. جمهوری آذربایجان از شمال به روسیه، از شمال غربی به گرجستان، از غرب به ارمنستان، از جنوب به

جمهوری اسلامی ایران و از شرق به دریای خزر محدود میشود.

پایتخت این کشور یا گواست که ۱/۱ میلیون نفر جمعیت دارد. شهرهای بزرگ آن عبارتست از گنجه، لنکران و فضولی. مردم آذربایجان مسلمان هستند ۷۰ درصد آنها شیعه مذهب و ۳۰ درصد حنفی مذهب اند. از نظر نژادی، ۸۲ درصد مردم این جمهوری آذری، ۶/۵ درصد روس، ۷/۵ درصد ارمنی، ۴/۲ درصد لرگی هستند. منابع طبیعی عمده قزاقستان عبارتست از: نفت و گاز، آلومینیت، پیریت، سنگ آهن، سرب، قلع، مس، مولیبدن، کبالت، جیوه، طلا، نقره، نمک معمولی، مصالح ساختمانی.

کشاورزی جمهوری آذربایجان حائز اهمیت است. مهمترین محصولات کشاورزی این کشور عبارتند از: پنبه، توتون، انگور، چای، میسوه و زعفران، پرورش اسب، گاو و خوک نیز در آنجا رواج دارد.

صنایع عمده جمهوری آذربایجان عبارتند از: تجهیزات صنایع نفت، لوله‌های فولادی، فلزات الوان، کاژوچی مصنوعی، موتورهای برقی، مصالح ساختمانی، کود شیمیائی، فرآورده‌های چینی، صنایع الکترونیک، مخابرات، پارچه بافی و صنایع غذایی.

صادرات این جمهوری نفت و پنبه است. این کشور دارای ۲۰۴۰ کیلومتر راه آهن و ۳۰۴۰ کیلومتر راه شوسه است.

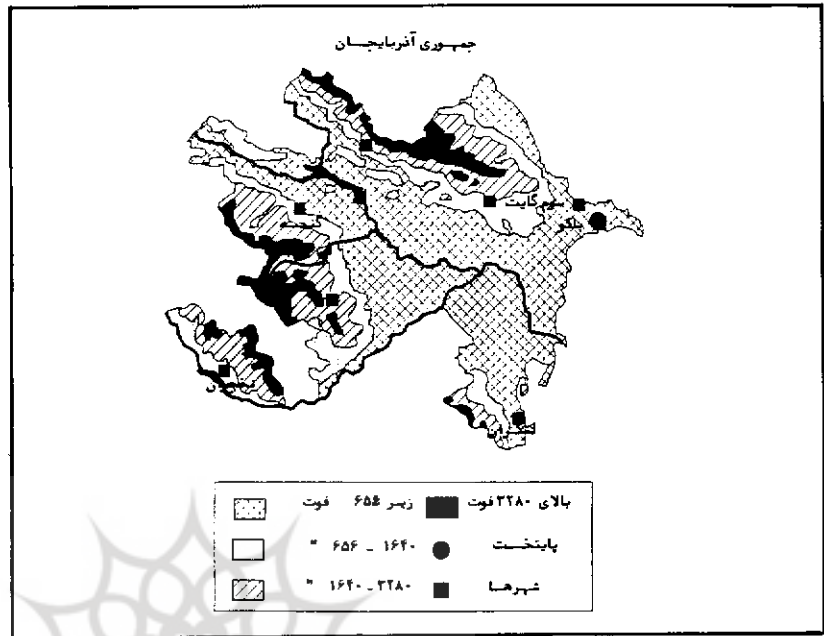
مذاکرات رؤسای جمهوری ایران و آذربایجان

در مذاکرات رسمی بین آقای هاشمی رفسنجانی و آقای حیدر علی‌اف رئیس جمهوری آذربایجان، آقای حیدر علی‌اف پس از خوش آمدگویی به مناسبات مشترک دو کشور اشاره کرد و گفت: ما خواستار گسترش همکاریها هستیم. اسناد همکاریهای اقتصادی، بازرگانی، فرهنگی، حمل و نقل و توریست فراهم شده است. وی اشاره کرد که

– زمینهای بی شماری برای همکاری بین جمهوری اسلامی ایران و این جمهوریها چه بصورت دو جانبه و چه بصورت چند جانبه و حتی در قالب – مناطقی – با کشورهای عضو وجود دارد .
– همه کشورهای مورد بازدید تا کید داشتند که ایران میتواند در تجارت خارجی آنها نقش کلیدی و ارتباطی مهمی ایفا کند .
– محقق گردید که مسأله ایجاد راه آهن و خط هوایی با مشارکت ایران برای آنها اهمیت حیاتی دارد .
– ارتباطات فرهنگی و تاریخی و علایق این ملتها و عقاید مذهبی مردم مناطق مذکورگونه ایست که بالاترین درجه اشتیاق را برای همکاری با ایران دارند .

– بخش خصوصی در ارتباط با این جمهوریها آیدنهای مطمئن دارند زیرا این کشورها از یکطرف میتوانند عمده ترین نیازهای وارداتی تولید کنندگان ایرانی را فراهم کنند و از سوی دیگر بازار طبیعی فراورده های صادراتی ایران بشمار میروند و در حقیقت اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و این جمهوریها میتواند مکمل یکدیگر باشد .

– کارهای بزرگی باید بصورت گیرد تا بتوان از امکانات بنحوشایسته استفاده کرد که سرعت بخشیدن در احداث راه و راه آهن و تأسیس شعبه بانکها در کشورهای یکدیگر از اولویت خاصی برخوردار است .
– آینده دریای خزر از نظر همکاریهای حمل و نقل دریائی بین ایران و جمهوریهای مذکور از هر جهت امیدوار کننده بنظر میرسد و اگر امکانات خوب استفاده شود ، بزودی سواحل این دریا شاهسند فعالیتهای چشمگیر ملت های مجاور آن خواهد شد .
– بازرگانان و صاحبان صنایع کشورمان باید خود را برای ورود در این بازار آماده نمایند و در حصد معقول قبول ریسک کنند و در عین حال دولت نیز باید تسهیلات مناسبی برقرار کند تا بازرگانان و صاحبان صنایع و بهره برداران معادن آماده قبول ریسک برای فعالیت در این بازارها بشوند .

که دشمنان ما را یکی به بیند و ما را حامی و پشتیبان یکدیگر بشناسند .

مذاکرات هیأت اتاق ایران

در اثنای مذاکرات رسمی هیأت های عالی رتبه ایران و آذربایجان هیأت اتاق ایران نیز مذاکراتی با اتاق جمهوری آذربایجان انجام داد . ریاست هیأت ایرانی با آقای میر محمد صادقی نایب رئیس اتاق ایران ، و ریاست هیأت آذربایجانی با آقای رئوف وزیراف نایب رئیس اتاق آذربایجان بود .
دو طرف روابط موجود را بررسی کردند و پیشرفتهائی را که در زمینه ایجاد اتاقهای مشترک بین دو کشور حاصل شده ارزیابی نمودند .

خلاصه و نتیجه

از کل مذاکراتی که در هیأت های رسمی و هیأت اتاق ایران در پنج جمهوری آسیای مرکزی و قفقاز صورت گرفت چنین نتیجه میشود :

در این اوخبریک نوع ضعف در روابط دو کشور بوجود آمده است و توضیح داد که جمهوری آذربایجان برای ازمیان برداشتن رکود موجود دست به ابتکاراتی زده است .

آقای هاشمی رفسنجانی ، ضمن تشکر متقابل از دعوت رئیس جمهوری آذربایجان به همکاریهای اقتصادی دو کشور اشاره کردند و گفتند در این زمینه خیلی کارها باید انجام دهیم ، کمکه های موقتی فقط بخاطر جنگی است که بر شما تحمیل شده ، لیکن در زمینه سازندگی باید با استفاده از منابع غنی دو کشور عمیق ترین روابط موجود فرهنگی ، دست به اقدامات وسیع بزنیم .

در کشورهای عضو امکانات وسیعی وجود دارد . تقویت کشتیرانی در دریای خزر از اهمیت خاصی برخوردار است .

ما باید مراودات و رفت و آمد مردمان را تسهیل کنیم و آنرا توسعه دهیم تا آسانتر بتوانند رفت و آمد کنند . ما میتوانیم در زمینه نفت همکاری وسیع داشته باشیم ، باید در درجه اول از امکانات خودمان استفاده کنیم . باید به گونه ای عمل کنیم